ʀTARRIL… A 1 Eguaztena

Bilbao, 193…

Euzkadi

ARPIDE-SANEURIJA

Bilbao'kua	9,00	irko.	iru ilez
Bilbao'atazkua ...	11,25	"	"
Idazki-itunmena ...	62,00	"	urtez
Atzeřijetakuak ...	112,50	"	"

Beldayen itundeba

…XIII urtia ‖ Idazkolea ta Lanabolea: Correo, 17,1.° ‖ 234 Idazkutxa ‖ 17.810 Urrutizkiña ‖ 7.182 zenbakija

Burdiña edestija Euzkadi'n

Anbiolatik euzkotařak igaři eben euren buruba aldezteko, izkiluben biařa, zura gertatzeko lankai, baita beste onetariko tramankuluben biaŕ-ixana; eta nabaiturik bertoko mendijetan burdingai naikua eguala, asi ziran burdiña urtu ta landuten; lenenguetan ikatz ugari egozan mendi ta goyetan iragoten ebezan olaetara, abere ganetan eta narezka mia eruen, orobat eřeka txiki-onduetan irasita egozan, uraren zamaz ta indařez txiřingea eragiteko, baita sutzařari axia egiteko ta auzpua erabilteko; bertan ogei-egetamaŕ aztagako (librako) agoe txikijak urtuten ebezan, ari-ganian astintzen gabi ta malubakaz, besuaren indařez, burdiñazkuak ixan-aren, galtziru be, urtu ta landuten eben era onetara amasaspigařen gixaldirarte.

Zalantza-barik mendi ganetan agiri diran lořatzak eta puzkak erakusten dauskubez lenengo oleak antxe irasi zirala, eta oindiño orma ausijak, urbidiak eta zepa metak ikusten dira, olako iragıntzai dagokijoezan ixenak Markola, Apatiola, Olazařa, Goikolea eta abaŕ irauten dirala.

Eraikin andi ta aztunak asmetan ebeneko, eta beraz eragiteko ur asko biařa ixaten ebela-ta, ibařetan eta ur askotako ibai-ertzetan iragi ebezan.

Geure egunetan, oŕ ikusten doguz Ibaizabal-albuan ikaragařizko burdin-oleak azkenengo beřogetamaŕ urte oneitan iragi dabezala, antxe geure abeřijon eta amordenian biar dan burdiñetatik, ija erdija landuten dirala. Lenago, bařiz, Euzkadi'n eta batez be Gipuzkoa'n ta Bizkaya'n edonungo eřijetan banaturik egozan eundaka burdin-oleak; jakiña, etziran ixango len aitaturiko Ibaizabal-ertzeko ola andi oreilakuak. ¡Ezta bardinduteko be! Oraingo ořeitan langiliak aneika lanian diñardube, geyenak atzeřitařak, beste areik lau langilien menbian egozan; bata zan ijelia, beste urtzale bi, ta laugařena mia puzkatuten ebanak gatzamalia detuten eutsaen, lapikuari gatza ezařtzen eutsalako, ta beste gustijen mořoya zan; lau langile oneintzako, ola-gixona edo jabiak ařatz (quintal) bakotxeko bost eřial emoten zituzan; eřialeko iru laurenak gatzamaliarentzako zan; ganekua banatuten eben beste iru langilien ařtian zati bardiñetan; onetzaz ganera ola-gixonak ijeliari ogei-ogetamařen bat ogeřleko emoten eutsazan, eskupeko berarizkua, oizan lez, bere lana gustiz gogořa zalako, baita beste langilien ardurea beragan egualako.

Burdin-ařatz bakařa urtuteko, biaŕ ziran iru mia-ařatz eta bosten bat ikatz zama, zořo biko zama bakotxa. Ola batzutan, astero, beřogei ařatzetik gora egiten ebezan.

Enao atak diñuanez 1.550'gařen urtian Bizkaya'n ta Gipuzkoa'n 300 ola egozan, bertan 300.000 burdin-ařatz gitxi gora-bera urtuten ziran, au da, ola bakotxeko anei ařatz. 1644'gařen urtian Bizkaya'n 152 ola andi ta txikijak egozan: 1658'gařenian 107 andijak eta 70 txikijak, eun anei ařatz bořaten ebezalarik.

Ola andijetan amabi-amasei ařobako agoyak urtuten ebezan, agoyagaz lau zati egiteko burdiñaga antzera kana bateko luze ta bost ontzako lodi; ola txikijetan burdiñaga zati oneik luziak egiten ebezan.

Bizkai'ko jauntxubak eta ola-gixonak eskatu eutsaen irugařen Karla'ri Suecia'ko burdiña ezegijala sartzen itzi baakaldeřijan; cnek, 1775'kařen urtian lagi batzuk idatzi ebazan Suecia ta beste erkijetako burdiña sartzen gebentzeko. Suecotařak Cadiz'en irurogetamaŕ erlctan burdin ařatza saltzen eben, euzkotařak, ordia, ezin legikien emon larogei baño merkiago, alan be, ezer irabaz' barik, baña lagija agertu zaneko Bilbao'n ordaintzen eun erle ařatz bakotxa, ta geyago ordainduko zan Coruña'n, Sevilla'n ta Cadiz'en.

Aldi aretan bilduřa ziran, auřerantzian ezin ixango ebela burdiña urtu, mendijetako zugaztijak gitxituten joyazalako; batzuk soluak egiteko, bestiak zugatzak ebagiten ebezanian nagitu ta aztuten ziran bařijak jařtzeko.

Euzkadi'n burdiña urtuteko antzin-antziñako oitura zala jakin erazoteko, ona emen Iñiguz Ibařguen'daŕ Jon'ak diñoskuna.

"Kisto'ren Jayotza baño 1758 urte lenago, Girion eřaldoyaren, España'ko lenengo ankeřa, iru semetatik Laminio eritxonak, ařokeriz ta indařez, burdiñaga luziak eta burdiñazko gezak eskatu eutsen; ori zala-ta euzkotařak batzařa-egin ta erabagi eben ez emotia, zio ořegatik gudaketa andija alkařen auřka ixan zan, euzkotařak bedaŕ edendunakaz Laminio zuritu bai eben ta garaie gelditu ziran."

Geure asabaen egintza onetzaz (amaika aldoskai itunak bururatzen yakuz!, ¡orduko azkatasun gozua!, ¡orduko euzkotaŕ-arteko alkařtasun mařagařijak!, ¡oraingo joputasun lotsagařija!, ¡anai-arteko eztabaida utsa ta txindi a… …angatik anai-salkerija...!

…zkařezan ixan ain ezkořak abeřtzaletzat geure buruba daukagunok, …zk… zan itundu ortze goibeldurik dakusgulako, odei baltz-ilunak zematzen gařubelako; gorantza, geure goguak eta geure bijotzak jaso dagiguzan, begiratu dagigun geure abendearen gaizkakunderako geure irakasle Sabin'ak irasi eban Alderdi Jeltzalia, bere altzuan eskutaurik, magal-bařenian baturik asmó zuzenez, jauntxukeri barik, geure uste osuan abeřijaren azkatasunian damingularik; auxe lortzeko, berton biřatu daikeguz geure arerijuak zauriřu ta menberatzeko biaŕ doguzan bedaŕ edendunak; gogoz ařtu dagiguzan geure lagijen zuzentasuna, geure edestijan dirakuřguzan zertzeladen irakaskintzeak, geure kirolen alařasuna, geure abestijen zolitasuna ta geure eliaren atzeřitařakandiko bardingetasun ta berezitasuna. Onexek dira bake-aldirako geure arerijuen aurka erabili gegikezan guda-ixilan izkilu zořotzak.

Eskauriatza'taŕ Bediřa.

Gayak

URTEBAŘI

Salokarijak, urte-azkenian, benetako salokarijak diranak, beintzat, euren urteko gora-beraen denduna ikusteko -ta, urteko ařtu-emon gustijen azteřketa ziatza egiřen dabe. Irabazijak leřo baten iminřen dabez, eta galtziak beste leřo baten.

Gero, bařiz, leřo bijetako zenbakijak zenbatuten dabez, eta galtziak ala irabaztiak ixan dabezan, ikusi.

Aretara edo onetara; batera edo bestera, salokarija eztanik eztago. Bizitzako ařtu-emonak era askotako ařtu-emonak dira, ba.

Eta geyenak bestera uste ba-dabe, be, gařantzirik geyeneko ařtu-emonak, bařunbe-ařtu-emonak ixaten dira. Okitza ta ogasunetan ařtu-emon gitxi edo bape eztogunok, bařunbiari begiratuteko gurañe asti ixango dogu, bařiz.

Alde onetatik begiratu-ezkero, zorijonekuak gara. ¡Bai bein!

卐 卐 卐

Eřiketa-garatzetan nastauta dabiltzanak be, urteko gora-beraen azteřketa ziatz baten biařixana ba-dabe. Onein urteko irabazijak eztakigu ondiño norentzako ixango diran, ezta irabazijen lekuban galtziak ixango ba-dira be.

Gobernua, beñepein, urtia amařu baño lenago, pořot-eginda jausi da. Eta Jaurbidia zutunik dala urtia amařuko ba-zan, lengo zařaren zapi zařakaz, bařijarentzat janzkijak adaubau biařa ixan dabe.

Langilen ařtian "krizija" edo lanik esa ugari dago. Baña Madrid'ko nausigodunen ařtian be "krizija" baño eztana bai-dabil.

Urte zařa pořot eta pořot, pořotadaka amařu ixan dabe, ta bařija be pořot-egiřeko janzkijakaz jantzita asi dabe. Naste-bořaste onetatik, ¿zek urtengo ete-dausku...?

EŘIKETEA

Ona emen, eskeřera ala eskumara, norantz jausiko dan eztakijala dendunian daguan aztakiña.

Eskeřa ta eskumia, bata ta bestea, berantz jausi eztařezan, leřenak egiten dabiltz.

Areyo puřukatu bi onein ařtian sortu dan gudea, guda gogořa baxen negařgařija ixango dala, esan biařik eztago.

Eskeřak gaiztakeri asko egin ixan ba-eben, eskumak be, ořetan, jařaitzale ixan yakez, ba. Eta eloři-azija erein ixan dabenak, zitori zuririk ezin itxaron leike. Edena erein ixan dabenak, edena batuko dau.

Eta edena ta gořotua baño erein ixan eztaben eskeř-eskumak, eurak erein ixan daben eden-azijaren alořteak etxietaratu biařaren gomuteak dardaganian imiñi dauz.

Bilbao'ko Henao txadian bixi dan "Gaceta del Norte" ixeneko atso zimel min-luzetxuba be, eden-ereintzalien ařtekua dogu.

Iñori eragoten ekiřeko baño eztala jayo dirudijan atso-zimel ořek, aspaldijon egin ixan dauan lana, eřiketa-solua eden-aziz eretia bakařik ixan da, ta geidiaren etxera negařa ta zoritxařa eruatia.

Min luzetxubari esijak kenduta iñoren kaltez esan ai ixan daben gustija esanda gero, esku zabalez erein ixan daben eden-azijaren landarea luř-gane gorantz azi ta azi egiřen dala ikusi dauanian, lařiřuten asi da, baña. Berak erein ixan dauzan azijetatik, sugetzařak jayoten dirala ikusten dau. Eta ber-berak bixitzera ekaři dauzan sugetzařoi esijak iminteko, esi-langile ařtezijak gura leukez, suge edendunei buruba apuřtuteko gai diran laguntzale trebiak.

Eta "Gacetatxu" gaxuak oyu dagi; zarata, ¡kařaxi...! Eskumakin buztařtuta eskeřen auřka jagiten eztana, "eřebuluziñarijua" da—esan dausku.

Ori esatia ta "eurakin eztuana; Velarde ta velardetařakin eztuazanak eřebuluziñarijuak dirala esatia, bardin da bařiz.

Beraz, gu, Jeltzaliok, Henao txaideko "Gacetatxu" atso-zorgiñak ezetariko eřuki barik burutik biatzetaraño egunoro zauriřu ixan gařuzan Jeltzaliok, be, ber-berak bixitzaratu dauzan sugetzařoi burubak apuřtuten lagunduten ezpa-dautsagu, "revolucionarios" garala esango dausku, ta masoitzat, komunistatzat eta gaiztokikotzat etsi. Eta azkenian, donoki-giltzak bere eskubetan bai-legozan, donokira sařtzia be gebendu egingo dausku. ¡"Gacetatxu" gaxua! Bere ibiřera txařak; bere eragote deungiak; bere eden-azijen ondorenak ekaři ixan dautsoezan "tripalakaz" urte zařa azkendu biařa ixan dau, ta bařijari azikerea emon biařa be bai. Etxeko oio ta txiřatxubei jaten emon, eta biřobatxu txikitxubei euzko -edesti bidezko ipuin poliřak edestubaz sendiko zorun gustijen erdijan gentzaz beterik bixiřia baño besterik ezeukan atso-zorangatxu ořek, ¡etxautsazak bere burubari buruko min makalak ekaři...!

Eřiketa-auzi onetan, gu, Jeltzaliok, eztakik nun geratuko garan. Aspaldiko eřiketa-edestijari begiratuten ba-dautsagu, baña, eskeřerantz ez eskumarantz igiřu barik, erdijan geratuko garala uste ixan leike. Zentzunak eskatuten dauskuna, beñepein, orixe dala dirudi.

Eta Henao txaideko atso ezeskařijari, ber-berak bixitzara ekaři ixan dauzan sugetzaŕ bilduřgaři ořei burubak apuřtuten juateko deyak-dei, ta kařaxijak-kařaxi egiřen etořiko ba'litzakigu be, bidezkuena ta zentzunekuena be berau da-ta, jaramonik be eztautsagu egingo.

"Gacetatxu" ořek, aboko txaranbela azke ixan dauanian, sugetzaŕ asko abotik jauřti ixan dauz, ba. Bera eretako diran eguř asko batu ixan dauz. Oben asko egin ixan dauz. Eta orain, egin ixan dauzan oben gustijen ondorena begi-auřian ikusten dauanian; bere egiñen deungiak biztu daben gořoto-su gustija indařtuten ikusten dabenian, kařaxika asi da, lagun-eske...

¡Eřukařija! Aurtengo urtebařijak zoritxařik asko ekaři dautsa. Goikua'ren zigořari bilduř ixateko da, atsotxu...

Uribiřařte'taŕ Ibon.

Abertzaletasuna Baztan'en

Ibillaldiko berriak

¡Eluřa! Maluta zuri-sendodu eluřa mara-mara arida Elizondo'tik Almandotz-alderuntz Lazkoř'taŕ Ezeel baztandaŕ abeřtzale jatořa lagur degula belbilaz irten geranean.

Egualdi-giroa ezda noski aikerakoa "Belate" mendi-ospetsuaren akoneko eři-menditsu ařtaruntz abiatzeko; baña biřařte ořetan auřkitzen dran uritxoetako abeřtzale-anayak besarkatu -nayak eta ayen beřixkak jakin-nayak zugaitz-aundi ta mardulaz apaintzen dituzten alde ikusgaři ayetarau gaiřu.

Auřeko-egunean ere ibili atsegin bat egin gendun egualdi bigunxuagoaz, baña guziz euritsuaz, Eřazu eta Nabařte-aldetik. ¡Atsegiña bai, bili urade, Baztan'go abeřtzale jatoř-batzuk ezagutzeko zoria ixan genduakoz.

Eřazu-uritxoa Elizondo'tik Parantze (Francia)'runtz Nabařa'k dıen azkeneko eřia dana, bai-daki nosli, irakuřleak, baña gure irakuřlerik geyenak ez-edo-dakite Eřazu nabařai dugun eřirik abeřtzalienetako bat dela. Ořengaitik deiřu "atsegiña" egun-auritsu ontako ibiliari: giro-txařaren nai-eza olako uri-abeřtzale oso bat auřkitzeak sendatu digulako.

Emengo abeřtzalien buru dan Barberena jaunak edestu digunez, azkeneko aldun-auteskundietan eři ontako autařki edo botorik geyenak abeřtzaletasunarentzat izan ziran.

—¿Eta uřengoan?— galdetu diogu Barberena ospetsuari.

—¿Uřengoan? Uřengoan aunitz-geyago "voto" izanen dira Eřazu'n abeřtzaliontzat—gogotsu ta pozkiraz erantzun digu eřazuaŕ abeřtzale ta euzkeltzale goragařiak.

Emengo irakasle edo maixua ere, euzkeltzalia, "Argia,,'ko idazlia eta abeřtzale-zintzoa dela jakiteak, ezgaitu gutxi poztu.

Eskala osalari entzutetsua ere, ezagutu degu; baiřa anaiřasunezko izketaldi goxoa euki dogu beronekin.

¡Zorionekoa, ziñez, Barberena bezalako abeřtzale gogotsu bat, Eřazu'ko irakaslia bezelako euzkeltzale bat eta Eskala jauna bezalako osalari ospetsu ta atsegin bat JEL-entzat duen eřia!

Uri-begiko ontan alako oroipen goxoak jasota, urbildu-gera belaxen, Nařbarte'ra. Emen ere uri-txikitxoa izanagatik, ba'dira "Jaun-Goikoa eta Lege-Zařa,,'ren ikuřitzpean lan eta la… gitxenak. Oyetako bat sutsua, go… ta euzkaltzale okitua: Oteitza'taŕ … osalari trebea.

Onek eman digu alde-untan abe… letasunari jařtzen zaizkion erago… makuřgařien beři. Emen abeřtzale… ari eutzizea, ezta txantxetako … batez ere alderdikide gustietakoekin … zi beařdun batentzat; baña Ote… jaunak aixa auře eman oi-dio bere… deko azkorentzat eragozpen izugař… koa eta osabiderik-gabekoa dan e… razko "inconveniente" makuř oni. B… ogasunen-gainetik "biotz - abeřtzale… daukanak, aixa garaiřu oi-du Eliz… kapa-beltzak eztaltzen dituan e… -abeřiaren etsai-kaskařak; eta egi… edeř eta eredukoř onen jabe dugu N… bařte'ko uritxoan bizi dagun Ote… jauna.

Egun gogoangaři au atsegin izan… 'zitzaigun, uřengo eguna gaziagoa … zaigula izan, elur, otz eta guzi … aiřořtu dezagun.

Elizondo'tik irten orduko igaro … gu Irurita.

—¿Batzoki'rik bai-alda emen?—… de-diogu alboan degun Lazkoř jau…

—Ez, Batzoki'rik ez; baña "E… -Langilien-Alkařtasuna" ba'duzu … 80 bazkide ingurukin—aren eran… Eta geldiřunarik gabe jařaitu-deg… ga'raño.

Karlista-eřia degu au, bertan … bi apezak auřenengo dirala. Baña … keltzaliak dira, guziz, oyen ařtian … -gutxi bezala; eta atsegin izan … berekin euki-dugun izketaldi amai… Buruan sařturik daukaten "Eřege … ořegaitik ezpalitz... gureak g… agian, ain biotz-oneko bi apez abe…

Abeřtzale batzuk ere ba'dira … Ziga'n. Eta oyetako bat, uri ontan … kasle dan Erentxun Ařuaŕ-marg… ospetsua. Beronekin beste izketaldi… gozko bat euki ondorik, jo-dugu B… eta eta Almandotz'era, azkenik … 'ko Azkatate'taŕ Joseba otsau… abeřtzale pořokatuaren ikeřtaldia… bukaera emateko egun-elurtsu a… ibilkundean.

Uri oyetan ikusi-gendunaz eta … karate jaunakin euki gendun j… -abeřkoi - gařantzitsuaz zabalkiro … -egingo-dugu J. I. uřengo idazkay…

Jeltzal…

!Bildur gaitean!

"Agiñan ezpanak baño bařurago" dirausku gure esaera zařak, izadi legeagaz batean irakatsi nairik, urkuak izan beaŕ dabela beñago.

Au dala-ta edo, lateři indartsuak eretxi bereziak artu ditue aspaldiko urtiotan, esiz inguraturik euraen muga gustiak, sartu ezkaitezan atzeřitařak aretako seme langileari ogibidea kentzen.

Ez deritxagu txařto egiña dana, gure esaera zařagaz batean urkuak beñago izatea; baña, oso txařto deritxogu euraen luřetan eretxi ořek artu bestien aurka, eta eurak iñoren luřetan yaun ta nagusi bizi nai izaten. Ezin giñake ontzat artu, neurea neuretzat eta zurea be neuretzat diñoan lege deungea. Ori bakaŕ-bakařik legike indařaren izenian, eta indařa era gustietan nagosi izango bada, alpeřekuak dira lege eta arek aldeztuteko gizonak darabiltzan buru-auste gustiak. Ankaz gora beyoaz bein da betiko deungekeri ta guzuřezko mamu ořeri eregitako ondi eta irudi itxusiak.

Zer dala-ta artegatasun alpeřekoak boltxebiki ta komunistan aurka, dakusguzan deungekeriak badira, azi ta zimauřa erne daitezan guri ta ugari landara izpitsu ořek?

Eroen lana dirudi indařez ostu eta menperatu daben gizon ta eřiak dagiezan lege ta aginduak, ontzat artuak izango dirala uste ızatea.

Zeñek eztaki erein doguzan azien muetakoak izan oi dirana aretatik ernetan diran landaratxoak. "Aretxak bere erikua dau ozpela" eta gure ganera datorkuzan naibageak ereindako deungekerien ondorengoak dirala, ¡zelan ukatu?

Zaletasun itzugařia izan dogu euzko -semeok, geure luř eta bazteřak lagata igez egiten atzeřietan zear, amez guzuřezkoen ondoren, ainbat seme edeřen biziak aretan galdu eta geure abeřiari zor geutsan ospe ta ixena iñorenari emonik.

Orain tamalez dakusguz yatořiz geureak diran baster, bizi-bide ta inguruak ařotzan eskuetan.

Itxi dauskuez ateak, bestienak diran luřetan lan egiteko orain artean legez, eta gure luřean, ařotzak doguz yaun ta nagosi, indařa eskubidetzat artuta.

Gaztedi talde zindo ta ereduz batéak ditugu gure itxas ertz eta baseřietako urlak, etorkizun itunari begira, eta gure aberats ta lantegi artezkariak izadi legearen aurka, ezpanak agiñak baño bařuragokotzat artuta besterik ez legez urkuak alde batera yaurtita, ařotzari laguntzen geure luřean.

Baseři yaubeak ostera maizteřen aurka, kale gogořan ganean ipiñi nairik sendi zindo garbi ta ugariak. Eta zegaitik? Etxe zarlak ordaindu ezdabezalata? Ez. Gaizto alper ta deun… diralako? Ez. Euen gogoen yau… diralako. Yopuak … diralako. … dabe…ko euraen …tořiko eskubid… ugaza… …ekat… ganetik. Orixe g… tik, nai ditue… …, be… bada … zaldietan euren sediak bizi izan … ran etxietatik. Euen gurasoen gu… soak jayo ta il zian etxietatik. A… izerdi ta gogoakaz ainbat gizaldi… batu-ta dagozan luetatik.

Zelangoak uste ozue izango dira… ereintza deunge oen ondoren erne… diran landaratxoak ¡Bilduř gaitean!

Perulařa.

Ontzako urrea

Arriokieta

III

Ordu biak miñutu bat gutxiagoan jaiki zan jokalarien nagusia eta gařatz deitu zuan.

—Jaunak: ez degu geyago dirurik eta ezin jařaitu gentzake... Gaurko naikoa degu.

Luki bat batera sutindu zan. Kendu zituan bultzaka, bere inguruan berari bekařtzez begira zeuden jokalariak, eta arin-arin joku aretotik erten eta len gorantz bezelaxe beruntz ere launaka -launaka eskalera malak igaroaz erten zuan kalera eta ařizko jarlekurantz zuzendu zan.

Uřutitik, gas farol baten argitasunera ikusi zuan neskatxoa.

—Jaungoikoari eskeřak an dago oraindik—esan zuan

Umearengana uřeratuaz eskutxoa artu zion.

Gaxoa! Eskua daukan otza!!

Eldu zion bere besoakaz ta jaiki, lepoan eramateko ustez. Umetxoaren burua atzerantz erori zan esnatu gabe.

—Au loa dauka!

Bere bulařean estutuaz, lo gogoř a… tatik esnatzeagaitik begietan laztandu zuan.

Eta orduantxe ikusi zuan umearen betazalak itxi gabe zeudela, eta begiak erdi zabalik baña geldi-geldirik.

Izuak igaro zizkion garaunak alde batetik besteraño, eta zerbait igeřirik jaři zuan bere aoa umearen aoaren gañean: Ai, enetxoa! umeak ez zeukan arnasik!!

Eskaletxoari ostutako ontzako uřeaz Luki jokuan aberastu zan bitařtean diru aren jabetxoa otzak il zuan.

Luki'ri biotzetik estařira zerbait igo zitzayon, eta ia itoan bere indaŕ guztiak batuta deadaŕ aundi bat egin nai izan zuan... eta deadaŕ au egiteko asmoz egin zuan indařak esnatu zuan bere lozořotik eta aurkitu zuan bere burua joku etxeko jarleku batean, diru guztia galdu zuanean exeri zan jarlekuan bertan. Goizeko bostetan, joku etxeko mořoiak jokalari danen atzetik erten zuanean, ikusi zuan Luki lo, baña diru guztia galdu zuan ezkero nun lo egiñik ez zuala izango ta bertan utzi zuan, eřukiturik.

Noiz edo noiz eguna argitu zuan. Luki'k erten zuan joku-etxetik, saldu zuan patrikan zeraman erlojua, burua arintzeagaitik bañoa artu zuan, gozaldu zuan eta zuzen zuzenean gudari -etxe batera jun eta Apirka'ko gudarietan sartzeko papera izenpetu zuan.

Gaur egunean Hem'taŕ Luki gudari burua da beti ondo agertzen da eta ondo dabil, bere lagunak oso maite dute, eta menpekoak lotsa ta itzal aundia gorde oi diote.

Bera da gudari-etxean jokalaria ez dan gizon bakařa. Gabon gau artatik onera ez du anka ezuřik joku-etxean ipiñi ez eta ere kartarik eskuan artu. Eta artuko ere ez.

Eta bere irabazia aundi-aundia ez dan ařen, bai dirudi zerbait auřeratzen duala ere. Ara zergaitik.

Lengo egun batean Alger'en bere atzetik zijuan lagun batek, Luki, Kasba kalean lo zegoan eskaletxo bat esnatu eta zerbait ematen ikusi zuan.

Jakin-miñak bultzata, lagun onek begiratu egin zuan ia zer eman ete zion …usteagaitik, eta zearo ařituta gelditu zan.

Hem'taŕ Luki'k ontzako uře bat laga …an eskaletxoaren eskutxoan.

(Francois Coppee'ren "Le louis d'or. Con… de Noel,,'etik euzkeratuta.)

MUXIKA

JAUPA BAT.—Muxika'ko Emakume Abeřtzale-B…za'ko bazkidiak eralduta, urtařila 5'an …oxeko amařetan Ariatza'ko txadonan Jaupa abestuba ixango da, Bilbao'taŕ … (G. B.), muxikaŕ gaste abeřtzale zin… eta kistaŕ ona zanaren gogo-aldez:

Idazki onen biřařtez o… egiten yake muxikaŕ kistaŕ bijotz on…o gustijei batez be abeřtzale eta E… -Batza'ko bazkide batxu be, ez-dařela ge…tu jaupa ořetara eldu barik.

Eta zuk irakuřle otoi Bilbao'ta… Jon kistaŕ ona zanaren gogo-aldez.

Lendakarija.

Euskeltzaleen Ořratza

Saltzalientzat

Lko. BAT

Saneurri berezia

Legazpi, 10'an. - Urrut. 13.777. - Donostia

Estu ta larri

Auteskundiak gora, auteskundiak bera. Uřuntxu dagozalakuan gara, baña Bilbao'ko izpařingi baten letra gořiskak ikeratu garoez. "La Gaceta del Norte"-ren oyu didaŕ, ots eta ayenak entzuten doguzanian, entzun, mundu onen azkena laster dala uste dogu.

"Contra la revolución y sus cómplices". Itz ořexek ařtu dauz eta ixilka ta mixilka geure auřka, be, oidalakuak esan daruaz. "Cómplices" ořein ařtian gagoz. ¡Pozik gero! Baña izpařingi zoro ořek zer uste dau? "Todos los valores espirituales y materiales de España" zaindu daiguzantzat jayo garala? Geure eřiko "valores" ořeik, gauzezak dirala ala? Baře edo negaŕ, zer egin eztakigu. Euzkadi'ko "valores materiales y espirituales" gustijak ondatuta, biřinduta dagoz, baña "Gacetatxu,,'ri etxakoz otuten.

Eztauko zetan oyu-egin. Euzkadi'n ezta jazoko katastroperik. Uste osuan iraundu gařuzan abeřtzaliok zainduko doguz Urtzi'ren eta Abeřija'renak. Bere -aldekuak nagusi ixan diranian, gutzaz ezta gomutau. Orduban edozer esan eroian, bai ba gixon tentelak egin daroenez, betiko ziralakuan egozan. Baña betikorik eztago ludijon. Gauŕ goyan dagonak, bijaŕ beian egongo dala, oldoztu begi. Eta gauŕ erabili darabiltzun neuřijaz, bijaŕ neuřtuko zatube.

Kisto'k erakutsi euskuna, aztu ya kon "Gacetatxu,,'ri: "Etsayai, be, on -egikezube". Urte osuan ezta ixildu; jausiřa egozanai mustuřak iguřtziřen ixan dautsez eta aberia amořatu egin da. "Catástrofe" ikeragařijak etořiko ei-dira, baña euzko-eřijarentzat naiko katastrope ixan dira eskumařok. Grezi'ko matxinadea ixan zalarik bost ile eztira eta an gustijak baretu dira. Bakiak egin dabez. España'ko matxinadea jazo zalarik urte ta ileak. ¡Ondiño oŕ dabiltz orduko tentelkerijakaz! ¿Zer egin dozube, ba, matxinada-zalioi egařija kentzeko?

Auteskundiak etořiko dira, baña alkařtasunik ezta egingo. Betiko tokijan gagozan ezkero, araxe etoři bediz "Gaceta" eta kidekuak. Zauri gordiñok eztoguz argiřara atarako; kistaŕ zintzuai dagokijenez portauko gara, baña lelotzat ezkagijezala autetsi.

Laŕ adiraldu dogu urte batean. Eskumařok egon diran bitařtian, Euzkadi'ko oleak ondatu dira; burni-bidiak bestiai emon dautsez; Kontziertuari, be, aginkada gořijak egin dautsez; Euzko-Araudija bazteřtu dabe; euzko-aldunak eskatuten ixan daben gustija mai-perajaurti eroian. Iram eta burle geyegi jasan doguz, izpařingi zoro baten izki gořijakaz gustija atzindu al-ixateko.

Nasai-nasai ta bijotz onez dagoz; auteskundick ezkabez ikeratzen. "La Gaceta,,'k eztauko garbi bere bařuba ta ezkeřtařak nausi diranian zer itxaron daiken ba-daki. Ořexek bilduřa sařtuten dautse eřpietan, be. Txařto ibili dana eta gaiztakerija erein daunak, igali txařak batuko dauz. Urte osoko koleziñua esku-ařtian daukogu. ¡Zenbat guzuř, zenbat kaluni! Guzuř ořeik dirala-ta, amaikatxu gixon on espetxeratu ixan dabez. Egunero gustijak atera biaŕ doguz. Parkatuko dautsoguz irain gustijak, baña etxakuz aztuko. An Birgili'ren poeman Juno urtzime guzuřezkuak iñuana: "Manet alta mente repostum". Gogo-erdijan tinki diraue, iñoiz aztu al-ixan ez-egiřeko eran.

ZEANURI

BATZOKIJA.—S… ta gaŕ dabil asp… dijan gure abeři-kbija. Gure mutil… berebixikuak dira antzoki-jayakaz … xitasuna emateko mukeŕ gengoza… Bada alařasuna spalditxuan! ¡Ala… jařaŕu dayala!

Emakumiak be, ogor daragoyoe eu… rau gabonkarijak ildu ta zabal… txiroen ařtian; baa antzoki-jaye… mutilai bape eztaukea zořik argi-… erakutsi dabe. Ureguan esateko itx… ko dot luzetxuago zan gura neuke… baña beyoakije neska-mutiloi zorijon… berceña euran egit abeřkoyagatik.

Ze bařaban dabi spaldijan gure e… jaz? Kanpoko bea-txorijak ikusten… ixan doguz eřiko razuak zuzendu… "órdenes terminante" ekařezala eme… goentzat. Eztago nimenik ořei tx… zak berotuta ankařokoa eragiteko e… ran efirantza. Baña eurak ala bid… zabaldu dautsenak ete dauko eru… Eta oraingo matazegaz zek urten biř… ete dau? Lotsagařja!

BATZAŘA. — Utebari-egunean … tsaldeko ordu bijean "Landeta-goiko… bazkunak artu-emon arazuak zuzen… duteko.

Urtařila bostean ordubijetan batza… Batzokijan eta lauetan iřaldija g… ezko eta uste da, baita emakumiak…

Otxerin-mendi…

ZAMUDIO

E. A. B.—Lengo egun baten egin… eben euren uřteroko batzaŕ nagusia… eři onetako Emakume Abeřtzale-Ba… tza'ko bazkidiak.

Erabagi askonen ondoren, ařtezkari… -batza bařija ixentau eben; ara eme… euren ixen-abixenak:

Lendakari, Llona'taŕ Miren Pila…

Lendakari-ordeko, Ořmaetxe'taŕ G… biñe.

Idazkari, Mendiguren'daŕ Karme…

Txindi-zain, Bilbao'taŕ Albontsa…

Lenengo - aulkulari, Etxezařeta'taŕ Josebe.

Bigařen aulkulari, Orbea'taŕ Jak… de.

Uřten dabenari eskaŕ bero bat, e… ek egin dituen lan ugarijakatik … bařijari, Goikua'ren laguntasuna … -alde gogoř jokatu dabien.

Tximista …